

LIMBA FRANCEZĂ

FĂRĂ PROFESOR

– Ediție revizuită –

NICULESCU

Noțiuni de fonetică, ortografie și ortoepie franceză. Sunete și litere.....		9
PARTEA I	NOȚIUNI INTRODUCTIVE	21
PARTEA A II-A	65
1-ère leçon	L'ALBUM DE FAMILLE	67
2-ème leçon	CHEZ MES GRANDS-PARENTS	72
3-ème leçon	QUEL ÂGE AVEZ-VOUS?	77
4-ème leçon	JEUX INSTRUCTIFS	80
	Lecture supplémentaire.....	85
5-ème leçon	LE CORPS HUMAIN	86
6-ème leçon	ALAIN SERA MÉDECIN	91
7-ème leçon	LE LOGEMENT	96
8-ème leçon	LE STUDIO D'ALAIN	103
9-ème leçon	VALÉRIE FAIT SES COURSES	107
10-ème leçon	BON ANNIVERSAIRE	113
11-ème leçon	DANS UN MAGASIN DE VÊTEMENTS	120
12-ème leçon	QUELLE HEURE EST-IL?	127
13-ème leçon	UNE SOIRÉE EN FAMILLE	134
14-ème leçon	LA LETTRE D'ALAIN	138
15-ème leçon	LES QUATRE SAISONS DE L'ANNÉE	143
	Lecture supplémentaire.....	147
16-ème leçon	LES QUATRE SAISONS DE L'ANNÉE.....	148
17-ème leçon	LE CHOIX D'UNE CARRIÈRE	153
18-ème leçon	CONVERSATION TÉLÉPHONIQUE.....	158
19-ème leçon	AU MARCHÉ	164
20-ème leçon	ANECDOTES	169
	Lecture supplémentaire.....	173
	Bilan.....	174
PARTEA A III-A	175
21-ème leçon	VISAGES DE LA FRANCE	177
	Lecture supplémentaire.....	183
22-ème leçon	VISAGES DE LA FRANCE	184
23-ème leçon	HÂTEZ-VOUS LENTEMENT!.....	190
24-ème leçon	PROBLÈME LITTÉRAIRE.....	195
	Lecture supplémentaire.....	198
25-ème leçon	L'ARRIVÉE À L'HÔTEL	200
26-ème leçon	LE PETIT CHAPERON ROUGE	205
	Lecture supplémentaire.....	210
27-ème leçon	UNE CUISINIÈRE FRANÇAISE	211
28-ème leçon	LA FORÊT	216
29-ème leçon	COURAGE	221
30-ème leçon	CARREFOUR OU ED	225
31-ème leçon	UN LIVRE INOUBLIABLE	231
32-ème leçon	VACANCES À LA MER	234
	Lecture supplémentaire.....	238
33-ème leçon	LA HAUTE MONTAGNE	239
	Lecture supplémentaire.....	243
34-ème leçon	LE MONT SAINT-MICHEL.....	244
	Lecture supplémentaire.....	249

35-ème leçon	EMBARRAS DU CHOIX	250
	Lecture supplémentaire.....	254
36-ème leçon	UN DOUBLE TRIOMPHE	255
37-ème leçon	LA BOUTEILLE À LA MER	261
	Lecture supplémentaire.....	265
38-ème leçon	„UN PETIT MONDE DIVERS ...”	267
	Lecture supplémentaire.....	272
	Bilan.....	274
PARTEA A IV-A	277
39-ème leçon	QUELQUES PAYS ET PEUPLES DU MONDE	278
40-ème leçon	LE SPORT, C'EST LA SANTÉ EN FRANCE ET PARTOUT AILLEURS	283
41-ème leçon	EUROTUNNEL.....	289
42-ème leçon	CLAUDE MONET	294
43-ème leçon	LA GRAMMAIRE	298
44-ème leçon	UNE LETTRE D'ALEXANDRE DUMAS.....	303
45-ème leçon	L'HOMME ET LE DÉPLACEMENT DANS L'ESPACE	307
	Lecture supplémentaire.....	313
46-ème leçon	HISTOIRE DE CHASSE.....	314
	Lecture supplémentaire.....	316
47-ème leçon	VIVRE, C'EST AGIR	317
48-ème leçon	RICA À USBEK.....	321
49-ème leçon	LA MER I.....	326
50-ème leçon	LA MER II	330
	Lecture supplémentaire.....	334
51-ème leçon	LES CHEFS DE LA RÉVOLUTION FRANÇAISE DE 1789	335
	Lecture supplémentaire.....	338
52-ème leçon	AU PÔLE SUD.....	339
53-ème leçon	MARIE CURIE	344
54-ème leçon	LE CORRIDOR DE LA TENTATION	348
55-ème leçon	EXERCICES DE STYLE.....	352
56-ème leçon	TARTARIN CHEZ LES LIONS	358
57-ème leçon	RETOMBER DANS LA PRÉHISTOIRE.....	362
58-ème leçon	PROMENADE DE PICASSO	367
59-ème leçon	DE LA MACHINE À CALCULER À L'ORDINATEUR	372
	Lecture supplémentaire.....	376
60-ème leçon	L'ORDINATEUR INTÉGRÉ AU PAYSAGE QUOTIDIEN	377
	Bilan.....	380
PARTEA A V-A	385
	LECTURES LITTÉRAIRES.....	386
PARTEA A VI-A	411
	COMPENDIU DE GRAMATICĂ FRANCEZĂ.....	412
	Morfologie.....	415
	Sintaxă.....	455
Cheia exercițiilor	467

NOȚIUNI DE FONETICĂ, ORTOGRAFIE ȘI ORTOEPIE FRANCEZĂ. SUNETE ȘI LITERE

Respect pentru oameni și cărți

Noțiunile sumare de pronunțare a limbii franceze, pe care le prezentăm aici, vor servi ca norme de orientare generală, pronunțarea fiecărui cuvânt în parte regăsindu-se la vocabularul lecțiilor (din părțile I și II). S-a folosit transcrierea fonetică internațională care, pe lângă literele alfabetului latin, utilizează și unele simboluri speciale. Acolo unde a fost posibil, s-au făcut analogii cu sunetele limbii române.

În comparație cu limba română, în limba franceză există o mare deosebire între ortografie și pronunțare. Corespondența dintre sunete și litere prezintă numeroase dificultăți.

Alfabetul francez se compune din 26 de litere:

A (a)	K (ka)	U (sunet inexistent în limba română, intermediar între <i>i</i> și <i>u</i> românesc) ¹
B (be)	L (el)	V (ve)
C (se)	M (em)	W (dubl ve)
D (de)	N (en)	X (ics)
E (e)	O (o)	Y (igrec)
F (ef)	P (pe)	Z (zed)
G (je)	Q (kü)	
H (aș)	R (er)	
I (i)	S (es)	
J (ji)	T (te)	

Se observă că în alfabetul francez nu găsim unele litere românești: *ă*, *î*, *ș*, *ț*.

Pentru a reda toate sunetele limbii franceze se folosesc, în afară de literele alfabetului francez, și grupuri de vocale sau de consoane, precum și accente sau alte semne diacritice (sedila, trema).

Literele alfabetului francez reprezintă următoarele sunete²:

Vocale

A poate fi:

închis (anterior)³ (se transcrie cu *a* de tipar):

part [par] parte *brave* [brav] brav

Observație: Uneori sunetul *a* este redat în scris prin *e*: *femme* [fam] femeie.
sau *deschis* (posterior) (se transcrie cu *a* cursiv):

bas [ba] jos *pas* [pa] pas *pâle* [pal] palid

¹ În transcrierea fonetică internațională se transcrie *y* (vezi mai departe).

² Vezi și tabloul sinoptic al sunetelor limbii franceze și al notării lor grafice.

³ Vocalele închise se pronunță cu gura pe jumătate închisă.

E are mai multe valori fonetice:

e deschis (se transcrie *e*):

- este marcat de un accent grav [´]:

mère (mer) mamă

- este marcat de un accent circumflex [ˆ]:

tête [tet] cap

- este urmat de două consoane:

terre [ter] pământ

e închis (se transcrie prin *e* de tipar) se rostește ca *e* românesc în cuvinte c
general, *meridian* când

- este marcat de un accent ascuțit [´]:

égal [egal] egal

café [kafe] cafea

- se află într-o silabă finală și este urmat de o consoană (*t, z, r*):

parler [parle] a vorbi

e mut care:

a) nu se rostește, de obicei, la sfârșitul cuvintelor:

père [pær] tată

patrie [patri] patrie

tablette [tablet] tabletă

sau uneori în interiorul cuvintelor:

appeler [aple] a chema

petit [pti] mic

Observație: *-e mut* final determină pronunțarea consoanei anterioare:

délicat [delika] delicat (masculin; *-t* nu se pronunță),

dar *délicate* [delikat] delicată (feminin; *t* se pronunță).

b) se pronunță ca un sunet intermediar între *o* și *e*. Pentru rostirea lui, buzele
se rotunjesc ca pentru *o*, iar limba are poziția ca pentru pronunțarea sunetului

e. Se transcrie printr-un *e* răsturnat [ə]:

le [lə] (art. hot.)

regret [rægrɛ] regret

I și *Y* se pronunță ca *i* românesc și se transcriu prin *i*:

vif [vif] viu

syllabe [silab] silabă

O poate fi:

deschis (se transcrie prin semnul *o*), în general când este urmat de două
consoane. Se rostește cu buzele ceva mai îndepărtate decât la rostirea lui *o*
românesc:

mort (mør) mort

porte [pørt] ușă

închis - se pronunță ca *o* românesc și se transcrie prin *o* de tipar:

rose [roz] roz

U are altă valoare decât în limba română. El reprezintă un sunet intermediar
între *i* și *u*. Acest sunet se transcrie printr-un *y* și se pronunță cu limba în poziția
în care îl pronunțăm pe *i*, buzele fiind în poziția pe care *o* au la pronunțarea lui
u românesc:

gravure [gravyr]

lune [lyn] lună

În unele cuvinte, *u* se pronunță *o*:

album [albəm] album

minimum [miniməm] minimum

Consoanele *b, d, f, k, m¹, n², p, r³, z* se pronunță la fel ca în românește și se transcriu prin litera de tipar respectivă.

C se pronunță la fel ca în românește și se transcrie prin *k* înaintea unei consoane, a vocalelor *a, o, u* sau la sfârșitul unui cuvânt:

climat [klima] climă *pare* [park] parc

cap [kap] cap *sec* [sek] uscat

– se pronunță ca un *s* și se transcrie prin *s* înaintea vocalelor *e, i, y*:

cinéma [sinema] cinema *face* [fas] față *bicyclette* [bisiklet] bicicletă

– se pronunță tot ca un *s* când este însoțit de semnul numit sedilă [,]:

garçon [garsõ] băiat

G se pronunță la fel ca în românește și se transcrie prin *g* înaintea unei consoane sau a vocalelor *a, o, u*:

gris [gri] cenușiu *gare* [gar] gară

– se pronunță ca un *j* românesc (și se transcrie prin *ʒ*) înaintea vocalelor *e, i, y*:

gel [ʒel] îngheț *agir* [aʒir] acțiunea *gymnastique* [ʒimnastik] gimnastică

Q se pronunță ca un *c* românesc și se transcrie prin *k*. Este urmat (cu rare excepții) de vocala *u* (care, în general, nu se pronunță):

quatre [katr] patru *qui* [ki] cine

S se pronunță ca un *s* românesc la început de cuvânt, precum și atunci când este urmat de o consoană sau de alt *s*:

sac [sak] sac *poste* [põst] poștă *essor* [esor] avânt

– se pronunță ca *z* când se află între două vocale:

base [baz] bază *rose* [roz] roz

T se pronunță, de obicei, ca un *t* românesc (se transcrie prin *t*). Grupul *ti* însă urmat de o vocală se pronunță *si*:

inertie [inersi] inerție

Fac excepție unele cuvinte ca:

amitié [amitje] prietenie *garantie* [garãti] garanție

precum și cuvintele în care grupul *ti* urmează după un *s* sau un *x*:

bastion [bastjõ] bastion *immixtion* [imikstjõ] imixtiune

W se pronunță, de obicei, ca *v*:

wolfram [võlfram] wolfram

Uneori *w* poate reprezenta un sunet vocală (*v*. mai departe).

X se pronunță, în general, ca un *x* românesc și se transcrie prin *ks*:

sexe [seks] sex *boxe* [bõks] box

– se pronunță uneori *gz*:

exact [egzakt] exact

^{1,2} În afară de cazul în care, urmând după o vocală, o nazalizează pe aceasta (*v*. mai departe).

³ În pronunțarea pariziană, *r* se pronunță grașeiat.

– se pronunță *s* la sfârșitul unor cuvinte:

six [sis] șase

dix [dis] zece

– se pronunță uneori *z*:

deuxième [døzjem] al doilea

Litera *H* nu reprezintă în limba franceză niciun sunet. Ea nu trebuie dec niciodată pronunțată.

Se disting două feluri de *h*:

1. *h mut*, înaintea căruia se face eliziunea și care cere legătura (v. ma departe):

l'herbe [lərb] iarba

les hommes [lezom] oamenii

2. *h aspirat*, înaintea căruia nu se poate face eliziunea și care nu permite legătura:

la halte [la_xalt] oprirea

les héros [lez_xero] eroii

Grupuri de litere

Unele grupuri de litere au o pronunțare specială. Prin ele pot fi exprimate fie sunete care de obicei sunt redade printr-o singură literă, fie sunete inexistente în limba română.

Grupuri de consoane

Grupul *ph* redă sunetul *f*:

philosophe [filɔzɔf] filosof

phosphore [fɔsfɔr] fosfor

Prin *th* este redat sunetul *t*:

athénee [atene] ateneu

théorie [teɔri] teorie

Grupul *ch* redă sunetul românesc *ș*; se transcrie prin simbolul [ʃ]:

cher [ʃer] scump

chat [ʃa] pisică

În unele cuvinte însă, *ch* se pronunță *k*:

orchestre [ɔrkestr] orchestră

technique [teknik] tehnică

Grupul *sc* înaintea vocalelor *e* și *i* se citește *s*:

scène [sen] scenă

science [sjãs] știință

Grupul *gn* redă sunetul *n* muiat, asemănător cu pronunțarea dialectală a lui *m* + *i* în românește (ex. *m'iel* = miel). Se transcrie [ɲ]:

règne [reɲ] domnie

ligne [liɲ] linie

Fac excepție unele cuvinte în care consoanele *g* și *n* fac parte din silabe diferite:

diagnostic [diagnɔstik] diagnostic

În numele străine, sunetele *ce*, *ci* (inexistente în limba franceză) sunt redade prin grupul de litere *tch*:

tchèque [tʃek] ceh

tchernoziom [tʃernoziɔm] cernoziom

De asemenea, sunetul *ț* (care nu există în limba franceză) este redat, în unele cuvinte sau nume proprii străine, prin *ts* sau *tz*:

tsé-tsé [tse-tse] musca țețe

tzigane [tsigan] țigan

Grupul de vocale *ou* (transcris prin *u* de tipar) redă pe *u* românesc:

troupe [trup] trupă *ours* [urs] urs

Grupurile de vocale *au*, *eau* sunt identice cu sunetul redat de vocala *o*:

automobile [ɔtɔmobil] automobil *tableau* [tablo] tablou

Grupul de vocale *ai* este identic cu *e* închis:

gai [ge] vesel

sau *e* deschis:

français [frãse] francez

Grupul *ei* se pronunță uneori ca un *e* deschis [e]:

peine [pen] trudă *Seine* [sen] Sena

Grupurile de vocale *eu*, *æ*, *oeu*, *ue* redau toate, în scris, același sunet,

inexistent în limba română, sunet care se obține așezând limba ca pentru a pronunța un *e* deschis și rotunjind în același timp buzele ca pentru a pronunța un *o* deschis. Este apropiat de sunetul *ə* și se transcrie prin [œ]:

peur [pær] frică *oeil* [œj] ochi

sœur [sœr] soră *accueil* [akœj] primire

În alte cuvinte, grupurile de vocale *eu*, *œu* redau un sunet apropiat de cel descris mai sus, cu deosebirea că este închis. El se obține așezând limba ca pentru a pronunța un *e* închis și rotunjind buzele ca pentru a pronunța un *o* închis. Se transcrie prin simbolul [ø]:

bleu [blø] albastru *feu* [fø] foc *nœud* [nø] nod

Observație: [œ] și [ø] se numesc uneori vocale compuse.

Vocale nazale

Vocalele nazale, sunete inexistente în limba română, constituie una dintre principalele dificultăți pentru aproape toți străinii care învață limba franceză. Este vorba despre rostirea sunetelor vocale *a* [a], *e* deschis [e], *o* deschis [ɔ] și *œ* [œ] împreună cu un *n* pronunțat pe nas odată cu ele. Limba franceză are patru vocale nazale, redade în scris printr-un grup de vocale și consoane:

- *a* nazal (transcris *ã*) este redat în scris prin grupurile *an*, *am*, *en*, *em*:

plante [plãt] plantă *lampe* [lãp] lampă
en [ã] în *décembre* [desãbr] decembrie

- *e* (deschis) nazal (transcris *ẽ*) este redat în scris prin următoarele combinații de vocale și consoane: *in*, *im*, *ain*, *aim*, *en*, *ein*, *yn*, *ym*:

magasin [magazẽ] magazin *simple* [sẽpl] simplu
bain [bẽ] baie *faim* [fẽ] foame
examen [egzamẽ] examen *teinte* [tẽt] culoare
lynx [lẽks] râs *sympathie* [sẽpati] simpatie

- *œ* nazal (transcris *œ*) este redat în scris prin *un*, *um*:

un [œ] unu *parfum* [parfœ] parfum

- *o* nazal (transcris *õ*) redă sunetele *on*, *om*:

bon [bõ] bun *maison* [mezõ] casă *nom* [nõ] nume

Observație: Combinațiile de litere *an, am, en, em, in, im, ain, un, om, on* etc. nu reproduc, în general, **vocala nazală** decât atunci când se află în poziție finală sau când sunt urmate de o altă consoană: **an** [ã] (an), **son** [sõ] (sunet), **vin** [vẽ] (vin), **bombon** [bõbõ] (bomboană), **lundi** [lõdi] (luni), **enfant** [ãfã] (copil) etc.

Când sunt urmate de o vocală sau, cu unele excepții, de consoana dublată *m* sau *n*, grupurile de litere menționate nu mai redau vocalele nazale, ci vocala și consoana respectivă: **université** [yniversite] (universitate), **inerte** [inert] (inert), **ami** [ami] (prieten), **ennemi** [enmi] (dușman).

Semivocale

Limba franceză are trei semivocale (vocale care nu se pot rosti decât însoțite de altă vocală, cu care formează împreună un diftong).

1. Semivocala numită *yod* (deosebită de *i* vocală) se pronunță împingând înaintea maxilarul inferior și apropiind puțin limba de molarii superiori. Se transcrie prin [j]. În scris se redă prin *i, y, il, ill* (+ vocală):

idiot [idjo] idiot

yeux [jø] ochi

travail [travaj] muncă

famille [famij] familie

2. Semivocala transcrisă prin [w] se apropie de sunetul *u* românesc. Pentru a o pronunța, se așază limba și buzele ca pentru pronunțarea lui *u* și se trece repede la pronunțarea vocalei care urmează. Semivocala *w* este redată în scris prin *ou, oi, oe* etc.:

oui [wi] da

moi [mwa] eu

poêle [pwal] sobă

3. Semivocala transcrisă prin [ɥ] se apropie de sunetul transcris prin *y*, cu deosebirea că se trece repede la pronunțarea vocalei următoare. Se redă în scris prin *u* (urmat de o vocală):

huit [uit] opt

nuage [nɥaʒ] nor

Litere care nu se pronunță

În general, în limba franceză consoanele finale nu se pronunță:

porc [pør] porc

rond [rõ] rotund

clef [kle] cheie

sang [sã] sânge

fusil [fyzi] pușcă

loup [lu] lup

pays [pei] țară

trot [tro] trap

paix [pɛ] pace

nez [ne] nas

Nu se pronunță *-r* final al infinitivului verbelor din grupa I:

aimer [eme] a iubi

parler [parle] a vorbi

De asemenea, nu se pronunță *-s* final când se formează pluralul substantivelor, al articolelor sau al adjectivelor:

les paysans [le peizã] țărani

les villes [le vil] orașele

Vocala *u* nu se pronunță în grupurile *gue* [gø], *gui* [gi]:

vague [vag] vag

guide [gid] ghid

Există multe cuvinte în care unele litere nu reprezintă niciun sunet, rolul lor fiind pur etimologic. Astfel, în afară de *h* (reduc la rolul de ornament grafic) nu se pronunță următoarele litere:

a în *août* [u] august

m în *automne* [ɔtɔn] toamnă

g în *vingt* [vẽ] douăzeci

p în *sept* [set] șapte

condamner [kɔ̃dane] a condamna

doigt [dwa] deget

sculpter [skylte] a sculpta

Tot din motive etimologice, multe cuvinte din limba franceză se scriu cu consoană dublă. În vorbirea curentă, ele se pronunță ca și cum nu ar exista decât o singură consoană:

homme [ɔm] om

fonctionnaire [fɔ̃ksjɔ̃ner] funcționar

allumette [alymet] chibrit

ACCENTELE ȘI ALTE SEMNE DIACRITICE

În scrierea limbii franceze se folosesc accente și alte semne diacritice. Accentele au uneori rol fonetic, dând o anumită valoare fonetică vocalei deasupra căreia sunt așezate, alteleori au rol pur ortografic, marcând o literă sau o silabă dispărută sau servind la evitarea confuziei între două omonime.

Accente

În limba franceză există trei feluri de accente:

1. *Accentul ascuțit* (*l'accent aigu*) [´] așezat deasupra vocalei *e* arată că acest *e* este închis. Vocala *e* cu accent ascuțit se întâlnește:

– la sfârșitul unui cuvânt monosilabic sau plurisilabic:

blé [ble] grâu

fermé [ferme] închis

musée [myze] muzeu

– în cuvinte de două sau mai multe silabe, ori de câte ori vocala din silaba următoare se pronunță:

état [eta] stare

préférer [prefere] a prefera

déjeuner [dezœne] a lua

masa de prânz

Observație: Accentul ascuțit dispare dacă vocala *e* este urmată de două consoane: *fermer* [ferme] (a închide), *efficace* [efikas] (eficace), *dessin* [desẽ] (desen), *exact* [egzakt] (exact)¹. Accentul se păstrează însă când a doua consoană este *l* sau *r* (afară de cazul în care *l* sau *r* sunt duble): *écriture* [ekrir] (a scrie), *éclairer* [eklere] (a lumina). Accentul se menține, de asemenea, înaintea grupurilor *ch*, *ph*, *th*, *gn*: *déchet* [deʃe] (deșeu), *téléphone* [telefɔ̃] (telefon), *régner* [reɲe] (a domni).

2. *Accentul grav* (*l'accent grave*) [˘] așezat deasupra vocalei *e* arată că acest *e* este deschis.

Vocala *e* cu accent grav se întâlnește:

– în cuvintele monosilabice sau plurisilabice terminate în *-s* (*-s* făcând parte din rădăcina cuvântului):

près [pre] aproape

succès [sykse] succes

¹ *x* este de fapt o consoană dublă (*k + s*).

Observație: Când *-s* reprezintă terminația pluralului, această regulă nu se aplică

dés [de] zaruri

– în cuvintele de două sau mai multe silabe, atunci când vocala din silaba următoare este mută:

mère [mer] mamă

père [per] tată

première [prəmjer] prima

Regulile indicate mai sus, pentru accentul ascuțit, sunt valabile și pentru accentul grav.

Observație: Accentul grav este așezat în unele cuvinte deasupra vocalei *a*: *à*, *là*, *déjà* etc. și deasupra vocalei *u* în cuvântul *où*. În aceste cuvinte el nu are rol fonetic, ci de evitare a unor confuzii între omonime. De exemplu: *a* (fără accent = verb) și *à* (cu accent = prepoziție); *ou* (fără accent = sau) și *où* (cu accent = unde).

3. *Accentul circumflex (l'accent circonflexe)* [^], deși este, grafic, identic cu accentul folosit în limba română pentru marcarea vocalei *î*, are în limba franceză un rol cu totul diferit. Accentul circumflex are, în primul rând, rol etimologic, marcând locul unei litere (de obicei *s*) sau al unui sunet dispărute¹.

În al doilea rând, accentul circumflex (care poate marca vocalele *a*, *e*, *i*, *o*, *u*) are și un rol fonetic:

– așezat deasupra vocalei *e* dă, de obicei, acesteia valoarea unui *e* deschis și, respectiv, a unui *o* închis.

bête [bet] prost

fenêtre [fnetr] fereastră

– așezat deasupra vocalelor *a* și *o* le dă, de obicei, valoarea unui *a* închis și, respectiv, a unui *o* închis:

grâce [gras] grație

pôle [pol] pol

Observație: Pe lângă rolul fonetic, accentul circumflex indică, în general, faptul că vocala deasupra căreia se află este mai lungă: *pôle* [pol] (pol); *côte* [kot] (coastă), *sûr* [syr] (sigur).

Alte semne diacritice

Sedila (la cédille) este un semn ortografic în formă de virgulă (se folosește în limba română la literele *ș* și *ț*), care, așezat sub consoana *c*, îi dă acesteia valoarea unui *s*. Sedila este așezată sub *c* numai înaintea vocalelor *a*, *o* sau *u*:

français [frõse] francez *leçon* [lõsõ] lecție *reçu* [rõsy] chitanță

Trema (le tréma) este un semn ortografic format din două puncte, care se așază deasupra vocalelor *e*, *i* sau *u* pentru a arăta că vocala respectivă se separă în pronunțare de vocala precedentă sau următoare:

aiguë [egy] ascuțită

naïf [naif] naiv

héroïne [eroin] eroină

¹Unele cuvinte românești având aceeași origine latină ca și cuvintele franceze respective au păstrat litera care în limba franceză a fost înlocuită cu accentul circumflex. De exemplu: *gust* – *gout* [gu]; *baston* – *bâton* [batõ]; *castel* – *château* [fato]. În astfel de cazuri, compararea cu limba română poate fi o călăuză pentru o corectă ortografie a cuvintelor franceze.

În unele nume proprii, trema așezată deasupra vocalei *e* arată că această vocală nu se pronunță: *Saint-Saëns* [sã sãs].

Apostroful (*l'apostrophe*) indică locul unei vocale elidate; se pot elida vocalele *a, e, i* înaintea unei vocale sau a unui *h* mut:

l'arène [larèn] arena (= *la arène*) *l'arbre* [larbr] copacul (= *le arbre*)

c'est [sɛ] este (= *ce est*) *l'homme* [lòm] omul (= *le homme*)

Nu se pune apostrof înaintea unui cuvânt care începe cu un *h* aspirat:

le héros [lə ero] *la Hongrie* [la õgri] Ungaria

Cratima (*le trait d'union*) se folosește pentru a reuni două sau mai multe cuvinte într-unul singur:

grand-père [grã per] bunic *wagon-restaurant* [vagõ restorã] vagon restaurant

rendez-vous [rãdevu] întâlnire

Accentul tonic

În orice cuvânt compus din două silabe, una dintre ele este rostită cu mai multă forță, mai apăsat. Intensitatea mai mare a unei silabe dintr-un cuvânt, față de celelalte, se numește *accent tonic* sau *accent de intensitate*.

Spre deosebire de limba română, unde accentul tonic este mai mult sau mai puțin liber, nefiind fixat cu strictețe pe o anumită silabă a cuvintelor, în limba franceză accentul tonic este fix, căzând întotdeauna pe *ultima silabă* a cuvântului¹:

portrait [põrtre] portret

armoire [armwar] dulap

liberté [liberte] libertate

maison [mezõ] casă

fonctionnaire [fõksjõner] funcționar

Marseille [marsej] Marsilia

Legătura între cuvinte (*La liaison*)

Legătura între cuvinte este un fenomen caracteristic pentru limba franceză. El constă în aceea că o consoană finală mută poate fi pronunțată când cuvântul imediat următor începe cu o vocală sau cu un *h* mut.

De exemplu, în cuvântul *petit*, *-t* final nu se pronunță de obicei, fiind mut. Dacă însă după el urmează cuvântul *homme*, acest *-t* se pronunță: *petit homme*². Se face astfel legătura între cele două cuvinte izolate, iar consoana finală mută *-t* se pronunță ca și cum ar aparține ultimului cuvânt. Și cum, în general, cuvintele nu se folosesc izolat, legătura între ele este un fenomen obișnuit și frecvent.

Fenomenul acesta prezintă unele dificultăți prin faptul că, în cursul legăturii, unele consoane își schimbă valoarea fonetică. Astfel:

– *s* și *-x* se pronunță *z*:

le(s)-z-élèves [lez_elev] elevii

deu(x)-z-amis [døz_ami] doi prieteni

¹ Pentru acest motiv, în transcrierea fonetică nu s-a indicat în manual locul accentului tonic. În primele două părți ale manualului se indică legătura prin semnul *_* așezat între cuvintele care trebuie legate: *des enfants* [dez_ãfã] (copii).

-d se pronunță t:

gran(d)-t-homme [grãt_ɔm] om mare

-g se pronunță k:

lon(g)-k-effort [lɔk_ɛfɔr] efort îndelungat

-f se pronunță v numai în unele combinații:

neu(f)-v-ans [nœv_ã] nouă ani

Vocalele nazale (în special ã) se denazalizează uneori în pronunțare:

moye(n)-n-âge [mwajen_ãz] evul mediu *bo(n)-n-étudiant* [bɔn_etydiã] student bu

În cele mai multe cazuri, legătura coexistă alături de pronunțarea nazală:

un homme [œn_ɔm] un om

bien aimé [bjɛn_eme] iubit

Observație: Există unele legături interzise, ca de exemplu:

- după conjuncția *et*: *regarder et admirer* [rəgarde_ε_e_ε_admire] (a privi și a admira)

- după forma *tu as* a verbului *avoir*: *tu as une balle* [ty_ε_a yn_ε_bal] (tu ai o minge)

- înaintea de un *h* aspirat: *les haricots* [le_ε_ariko] (fasolea);

- în general, când două cuvinte alăturate nu formează o unitate logică de sens

Tabel sinoptic al sunetelor limbii franceze și al notării lor grafice

Sunetul și semnul prin care este transcris	Se scrie	Exemple
Vocale a (a închis)	a	part [par] brave [brav] femme [fam]
	e	
a (a deschis)	a â	classe [klas] pâle [pal]
ε (e deschis)	è	mère [mɛr]
	ê	tête [tɛt]
	ai	français [frãse]
	ei	peine [pɛn] chef [ʃɛf]
	e + cons. e + 2 cons.	terre [tɛr]
e (e închis)	é	liberté [libɛrtɛ]
	e + cons. (r, z)	ouvrier [uvrije]
	ai	gai [ge]
e (mut I)	-e	armoire [armwar]
ə (mut II)	e	premier [prɛmjɛ]
i	i	vif [vif]
	y	synonyme [sinɔnim]
o (o închis)	o	rose [roz]
	au	saut [so]
	eau	tableau [tablo]
o (o deschis)	o + cons.	porte [pɔrt]
	u + m	maximum [maksimɔm]